

Hesteavl i 1895.

Af Statskonsulent J. Jensen.

Om det forløbne Aar er der for Hesteavlens Vedkommende ikke meget Nyt at sige. Det maa nærmest kaldes et godt Aar, idet der har været god Avl og god Afsætning — uden Hindringer — til forholdsvis gode Priser. Hestene ere vedblevne at være det eneste virkelige Lyspunkt paa Landbrugets mørke Himmel. Den ikke ganske ubegrundede Frygt for, at den amerikanske Konkurrence i det forløbne Aar vilde komme til at skade os føleligt, har heldigvis ikke slaaet til, thi hvorvel der er kommen en Mængde amerikanske Heste til Hamburg og Bremen og derfra er spredt over Tyskland, er Markedet dog ikke bleven overfyldt eller Prisen trykket for vore Heste. Hvor stor Indførslen har været paa Fastlandet i 1895 kan jeg ikke opgive, men efter officiel amerikansk Beretning har Udførselen til England i de første 8 Mndr. af Aaret været 22,755 Stkr. imod hhv. 15,614 og 10,177 i samme Tidsrum af 1894 og 93. Gjennemsnittsværdien 155 Dollars (580 Kr.). I de første 5 Mndr. af Aaret er der efter engelsk Opgjørelse indført 5,089 Heste fra Fristaterne til England mod 1,943 i samme Tidsrum ifjor, og Kvaliteten har været bedre. Gjennemsnittsværdien er sat til 34 Lstr. (612 Kr.). Selv

om man heller ikke af disse Tal faar nogen bestemt Oplysning om, hvor mange Heste Amerika — og Canada er slet ikke medregnet — kaster ind over det europæiske Marked, faar man dog et Skøn over, at det ikke er noget ringe Antal, og at det er stigende, samt at Kvaliteten efter Gjennemsnitsværdierne at dømme er temmelig god. Efter de foreliggende engelske og tyske Meddelelser skal det ogsaa være ganske gode Heste, men af noget forskjellige Typer, idet nogle ere mere forædlede andre sværere — mere eller mindre heldige Krydsningsprodukter mellem svære og lette Heste og derfor heller ikke særlig ensartede. Deres Anvendelse er noget forskjellig, men falder dog nærmest ind under »Trækbrug i Trav«, sjældnere under svær Trækbrug. Det er altsaa nærmest Heste af Mellemslags til samme Brug som vore, og det var derfor naturligt, om særlig vi havde følt Trykket af Konkurrencen. Heldigvis sælges de ikke billigt; men de skulle ogsaa være en god Pris værd, da de ere gode Brugsheste. Det er jo kun det bedste, der udføres; hjemme, især i Vesten, skal der være en sand Oversvømmelse af smaa, lette eller daarlige Heste, som ere absolut usælgelige og derfor slagtes og saltes til Export til Nordeuropa, da Amerikanerne nok ikke selv spise Hestekjød. Med Hensyn til Udsigterne lyde Beretningerne temmelig beroligende for os, idet den store Overflødighed paa Heste nu skyldes Overproduktion i 80'erne. Det er jo bekjendt, at Amerikanerne indtil Raseri købte Avlsdyr i Europa især i England, hvilken Trafik næsten er ophørt i de senere Aar. Samtidig med Overproduktionen indførtes Elektriciteten som Drivkraft for Sporvognene, og den gjorde Hestene overflødige i Tusindvis. Derfor denne Oversvømmelse af de europæiske Markeder. Med den Hurtighed i Vendingen, som der tillægges Amerikanerne, skulle de nu have indskrænket Tillæget meget betydeligt, ja, det paastaas endog saa stærkt, at det er et Tidsspørgsmaal, naar Udførselen ophører.

Fra La Plata-Staterne, ja, selv fra Australien er der ført Heste til England — ligesom der er kommen levende Kvæg — men Faren for Konkurrencen fra disse Pladser synes ikke stor for Hestens Vedkommende. Sørejser er jo altid en prekær Sag, og selv Overførselen af Hestene fra Amerika skal undertiden give ikke ringe Tab.

Her til Landet have de amerikanske Heste endnu ikke fundet Vej. Vor Indførsel bestaar i Hovedsagen af svenske og russiske Heste deri indbefattet finske, der staa »Russerne« nær. »Nordbaggerne«, der baade ere betydelig massivere og bedre byggede, ere os for dyre for Tiden. I det Hele er det jo mest billige og slette Sager, vi indføre, saa vi høre baade Normændene og Finnerne udtale deres Forundring over, hvad vi kunne bruge deres Affald til. Men Sagen er, at vi ikke ere kræsne, og Kjøberne af Smaahestene ere jo mest Smaakaarsfolk, der ikke have megen Forstand paa Kvaliteten, men se paa Prisen. Alligevel er denne ingenlunde lav, ja i Kjøbenhavn forlanges der endog ligesaa meget eller mere for disse Ponier, som der ude i Landet af Udlændinge hetales for bedre byggede, unge danske Heste. Man har vanskeligt ved at forstaa Fordelen ved den Omsætning, der finder Sted, idet vi sælge Droskehestene for c. 350 Kr. og købe magre Ponier i Stedet til lignende Pris. Og navnlig er det ubegribeligt, at Husmændene tro at se deres Fordel ved at købe saadanne Varer til saadanne Priser, som de faktisk betale for dem. I Hovedstaden, hvor man ogsaa skal betale Hestehandleren Avance paa danske Heste, bliver der endda lidt fornuftigere Forhold mellem Prisen paa de to Slags.

Indførselen hertil har i Landbrugsaaaret ($\frac{1}{10}$ 94— $\frac{30}{100}$ 95) udgjort 5,232 Stkr., hvilket er 856 mere end Aaret forud og svarer omtrent til Gjennemsnittet for de sidste 10 Aar.

Udførselen har i samme Tidsrum udgjort 16,513 Heste foruden 953 Føl, tilsammen 17,466 Stkr., hvilket

er hhv. 3,841 og 400 mere end Aaret forud. Forøgelsen falder især paa det første Halvaar af 1895, da Afsætningen ligefrem var rivende. Med Undtagelse af Landbrugsaaaret ^{1870/1871}, da vi vare oppe paa 19,124 og ^{1886/1887}, da vi stode paa 17,632 har intet andet Aar naaet det forløbne. Gjennemsnittet for 30 Aar fra 1864—65 var ca. 11,500 aarlig, og for de sidste 10 Aar ca. 14,000.

Føludførselen var stor og stærkt tiltagende i September.

Overskudsudførselen udgjorde 12,234 mod 8,839 Aaret forud, og man maa gaa tilbage til Slutningen af Firserne for at komme op paa lignende gunstige Tal. Ved denne stærke Efterspørsel efter Heste har man i Efteraaret ogsaa sporet Mangel paa gode Handelsheste. Det synes saaledes ikke, at vort stærke Tillæg af Heste for Tiden rummer nogen øjeblikkelig Fare, saa meget mere som Hesteholdet er i Tiltagen over hele Europa, og der, hvad sidste Hestetælling viser, er sket en Forrykkelse i det gunstige Forhold: at vor Hestebestand stadig foryngedes, saa vi altsaa i en nær Fremtid maa have en stor Del gamle Heste erstattede med yngre. Denne mærkelige Kjendsgjerning, at der er sket en Forøgelse af de ældre Aargange kunde tyde paa Nedgang i Velstand.

De saa meget frygtede Virkninger af Elektricitetens Indførelse i Stedet for Hestekraft paa Sporvejen har ikke endnu generet os føleligt, endskjønt det utvivlsomt blot er et Tidsspørgsmaal, naar al Sporvognskjørsel foregaar ved Elektricitet. Men Udviklingen gaar jævnt og roligt for sig i Europa i Modsætning til Amerika. Mange begynde at mene, at Virkningen af Elektriciteten som Drivkraft vil blive lignende for Hestens Vedkommende, som da man uden Grund frygtede Dampkraften.

Udadtil har Aaret ikke bragt noget nyt paa Hestoomraadet, hverken nye Toldsatser eller Karantæner.

Indadtil er der heller ikke sket nogen Forandring

eller væsentlig Begivenhed i Aarets Løb. Avlen fortsættes for det væsentlige i det gamle Spor. Navnlig arbejdes der tilsyneladende med Held videre paa den jydsk Hests Forbedring. Den Meningsforskjel om Idealet, der kom til Orde i Jylland, drejede sig egentlig kun om Hingstene. Den var ét Sidestykke til den Strid, der er oppe paa Øerne om de røde Tyre — om det er de regelmæssige, fine, ædle og mindre eller de større, grovere og mindre harmoniske, der give det bedste Afkom og derfor ere at foretrække som Avlsdyr. Den Slags Stridigheder tyder paa, at Opdrætterne begynde at vaagne og faa Øjnene op for de væsentlige Spørgsmaal i Avlen, som kun kunne, men heldigvis ogsaa nok kunne besvares ad Erfaringens Vej. Tidligere har det jo ofte været Tilfældet, at de ledende Mænd have konstrueret sig et Ideal af en Hingst eller Tyr og saa bedømt derefter, medens man nu er mere tilbøjelig til at undersøge hvilke Dyr, der svare til Forventningerne, og saa at rette sig derefter i sin Dom. Det er naturligt, at det let kommer til Brydninger mellem disse to grundforskjellige Betragtninger, og det er menneskeligt, at de, der hylde det tidligere Standpunkt, ikke altid og ligestrax ville respektere Erfaringerne. Fra Hingstene førtes Spørgsmaalet videre, og da Hestehandlerne toge Parti i Sagen, blev det naturligt Fremtidstypen for den jydsk Hest, Folk ønskede Besked om og det af Hestehandlerne, som de sagkyndige m. H. t. Markedets Forandringer. For at faa et klart og offentligt Svar foranstaltede »Samvirkende jydsk Hesteavlsforeninger« et Skue for Handelsheste afholdt sammen med »Foreningen af jydsk Landboforeninger«s Skue for unge Dyr i Vejle i Juli Maaned og udnævnte til Dommere derved nogle af Jyllands største og mest ansete Hestehandlere. Imod Forventning blev det kun et Par større Hestehandlervirksomheder, der udstillede, saa at Udstillingen mere kom til at udmærke sig i kvalitativ end kvantitativ Henseende; men for det besøgende Publikum blev det en lærerig

Udstilling, idet mange fik en Lejlighed, som ellers sjælden tilbyder sig, til at se en virkelig god jydsk Handelshest, der er tjenlig til Udførsel. Som bekjendt er det jo næsten kun i det sydøstlige Jylland, der endnu fedes 1ste Klasses Heste. De fremstillede Heste hørte, hvad Yderlighederne angik, til de to Typer, der have været stillede op som dem, Jyderne havde at træffe Valget imellem, nemlig: Luxushesten (efter nedstemte Fordringer) og Bryggerhesten, medens dog de fleste kun vare store, middelsvære, nette Trækheste med god Bevægelse, nærmest af den Type, som vi betegne som Omnibushesten. Af mindre Heste, Sporvogns- og Plovheste var der ingen fremstillet. Præmierne tilfaldt saavel de tvende Yderligheder som Melleformerne, naar de vare gode nok, og Bedømmelsen gav derfor ikke absolut Svar paa det stillede Spørgsmaal om Fremtidstypen; men man fik dog Indtrykket saavel af Bedømmelsen som af de udstillede Hestehandlerheste, at den Uoverensstemmelse, der antoges at være mellem Hestehandlerne og Odrætterne om Typen, i Virkeligheden ikke eksisterer. Af Luxus- og Bryggerheste er der for faa, saa at de uden Hjælp udefra foreløbig blive et vanskelig opnaaeligt Ideal, og vi kunne mulig ogsaa nøjes med, samt blive enige om at nøjes med at arbejde henimod den omtalte Melleform i alle frugtbare Egne af Jylland. Det staar vistnok for adskillige som et beskedent Maal; men af flere Grunde bliver det dog maaske praktisk at blive staaende derved foreløbig, og naar blot Heste af den Slags ere gode nok, koste de ogsaa en smuk Pris. Der blev saaledes betalt omtrent 1000 Mk. i Gjennemsnit for Hestehandler Schous Samling paa 8—10 Stkr., uagtet enkelte af dem vare behæftede med grove Fejl*). En saadan stor, stærk, jydsk kjøen Hest med god Bevægelse skattes ogsaa af enhver Jyde, og at det er et opnaaeligt

*) Et Par af de præmierede Bryggerheste blev solgt for nylig for 2700 Mk.

Avlsformaal, vise Resultaterne fra Randers-Eggen. Vi behøve heller ikke at frygte for, at vi ved den Avl skulle komme til at mangle Sporvogns- ja selv Droskeheste, og desuden er der jo uhyre Optrætterdistrikter i Jylland, der af naturlige Grunde ikke for Tiden kunne naa saa højt som foreslaaet for de gode Egne.

Dette Skue er det andet Forsøg herhjemme paa at udstille Brugsheste, noget som jo er Skik og Brug andet Steds, og det faldt ingenlunde uheldigt ud, men det bliver dog et Spørgsmaal, om vi kunne optage Udstilling af Handelsheste som en blivende Del af alle større Skuer, da det saa langt fra er i alle Egne af Jylland, at der om Sommeren hos Landmænd eller Hestehandlere findes fede Heste, der ere egnede til Udstilling.

Som nævnt, afholdtes der samtidig »Fællesskue« i Vejle for 2- og 3-aarige Hingste og Hopper. Den Slags Vandreskuer, hvoraf det første var i Viborg 1892, og som ere bestemte til at afholdes i Jylland hvert Aar, ere noget Nyt og maa betragtes som et Forsøg paa at paavirke Avlen paa en heldigere Maade end hidtil: ved at fremdrage Ungdommen af begge Kjøen. Hvorvidt Forholdene imidlertid ere gunstige for slige aarlige Skuer, er der delte Meninger om, og Erfaringen siger endnu intet, men der var i Vejle tilsyneladende nogen Træthed at spore navnlig hos Hingsteejerne efter Kraftanstrengelsen, der var udfoldet i Anledning af Landmandsmødet ifjor. Skuet var ikke særlig stort, navnlig var det for Hingstenes Vedkommende baade mindre og daarligere end det første i Viborg, medens der var flere Hoppeplage, af hvilke de 3aarige vare i Fremgang.

Hvis Vandreskuerne kunde rykkes langt nok hen paa Sommeren, vilde det mulig være heldigt at gjøre dem til Samlingsskuer for 1ste Præmiehingstene og Hopperne fra hhv. Hingste- og Dyrskuer. Det har nemlig for Hingstenes Vedkommende stor Betydning at faa konstateret, hvilke der ere de bedste indenfor Racen. Derimod har det ingensomhelst Betydning for Avlen at

faa stævnet Middelmaadighederne fra de forskjellige Egne til Fællesskuer.

I Roskilde afholdtes der samtidig med Hingsteskuet et Fællesskue for Sjælland. Det var for Hestenes Vedkommende godt og vellykket, idet der var baade gode svære (jydske) og lette Heste; navnlig syntes Frederiksborg-Hesten at være i Fremgang, baade hvad Godhed, Ensartethed og Størrelse samt Antal angaar. I det Hele taget mærkede man denne Gang tydelig Plan i Ledelsen af Skuet, hvilket ikke altid har været Tillældet tidligere.

Vore Naboer imod Syd holdt i Sommer Fællesskue i Haderslev. Hesteskuet var egentlig hverken stort eller lærerigt. Hestene var mere uensartede end ønskeligt, idet nogle vare noget forædlede, medens andre vare jydske, og af Ungdom var der ikke meget godt. Paa den Plads sporedes der i det mindste ingen heldig Virkning af den nu allerede i mange Aar bestaaende tvungne »Kaaring« af Hingstene, hvorefter enhver ikke-kaaret Hingst er udelukket fra at bedække.

Hvad vor svære Hesteavl angaar, da er den ikke længere ensbetydende med den jydske, idet der allerede for to Aar siden blev indført en Del »Clydesdale Heste« der fornemlig bleve paa Sjælland. Ifjor kom der desuden en stor og anselig Clydesdale-Hingst til Nordfyen, og i Aar er der indført en Del belgiske og franske Hingste, der ere blevne spredte over Sjælland, Fyen og Jylland. En af disse Hingste, Belgieren »Brillant«, er kjøbt ved Udstillingen i Bryssel af Udsendinge fra den Forening i Holbæk Amt, der ejer den. Det er efter vor Opfattelse en virkelig god Hingst, og den var ogsaa anerkjendt som saadan i sit Fødeland. De andre ere sendte hertil fra det bekjendte Hestehandlerfirma Brødrene Levy fra Paris og skulle nok være solgte til vore Hestehandlere. Det skal være Hingste af forskjellig Type og Godhed, men ingen af dem har slaaet an, og der er heller ingen af dem, der er kommen til nogen fremmelig Hesteeegn, saa der er ringe Udsigt til, at denne Foranstaltning vil faa

nogen Betydning for vor Hesteavl. Importørerne udtalte, at de vilde opstalde en eller flere af Hingstene i Randers-Eggen, hvorved der havde været Mulighed for at indvirke paa Avlen i videre Kredse, men som Sagerne nu staa, synes hele Foretagendet noget uforstaaeligt.

Trods den Mængde fremmede Hingste, der saaledes er strømmet ind over os, er der ikke stor Sandsynlighed for, at Avlen bliver engelsk eller belgisk i tilsvarende Grad.

De fleste af Hingstene blive nemlig kun svagt benyttede, og de se heller ikke ud til at være af den Slags, som pleje at gjøre Epoke i Avlen. Mulig vil »Brillant« gjøre en Undtagelse, den har i alt Fald ogsaa bedre Betingelser end de andre derved, at den bedækker flere gode, jyske Hopper. Det er forsaavidt heldigt, at Folk uden at bringe synderlige Ofre derfor have faaet Lejlighed til at udvide deres Kjendskab til de fremmede svære Hesteracer, og man tør vist udtale, at Bekjendtskabet ikke er faldet fuldstændig ud til Tilfredshed; hvad enten dette nu skyldes Racen eller Individerne, synes Opdrætternes Instinkt at sige dem, at den Slags Heste ikke rigtig passe for vort Avlsmateriale paa Øerne, ligesaa lidt som Hingstene rigtig tiltale Befolkningen.

Den jyske Hesteavl synes ikke i yderligere Fremrykning paa Øerne; paa Sjælland og Bornholm vil den ventelig ikke komme til at spille nogen Hovedrolle i den nærmeste Tid. Holbæk Amts vestlige Del, som var dens Hovedsæde paa Sjælland gaar jo over til Blandingsavlen, og i den øvrige Del er Interessen for jydsk Renavl næppe overvældende stor. Sjællænderne ere jo paa Hestoomraadet af Tilbøjelighed nærmest »lette« eller til Dels Krydsningsmænd. Det tager ogsaa Tid, inden Folk rigtig vænne sig til de svære, jyske Heste, og nægtes kan det heller ikke, at Hingstene som haves, ikke alle ere gode Avlsdyr. Paa Fyen med Ærø og Langeland samt paa

Lolland-Falster, ikke at tale om Samsø, synes den jydsk Avl sikret.

Den lette Hesteavl udmærker sig stadig ved et vist Liv og Røre, navnlig paa Sjælland. Det, der særlig karakteriserer Aaret 1895, er Indførelsen af Heste, saavel Hingste som Hopper fra den holstenske Marsk, medens det tidligere var fra Østpreussen, der indførtes. Sammen med de svære Hingste sendte Brødrene Levy os to fine »Anglonormanner«, der bleve her paa Sjælland. Der er i de senere Aar til Sjælland kommen følgende Hingste: 2 »Clevelandere«, 1 »Yorkshire-Coachhorse«, 1 Fuldblodshingst, 1 amerikansk Traver, foruden et Par svenske Halvblodshingste og enkelte »Hannoveranere«, der ere komne hertil i Moders Liv. Til Fyen er kommen et Par »Holstenere« og én »Østpreusser« og til Bornholm én »Østpreusser«. Altsaa en Tilgang af over 20 fremmede Hingste i en Avl af saa ringe et Omfang, som den lette Hesteavl er, det synes at være meget. Og det mærkelige er, at denne forcerede Tilvæxt for en meget ringe Del skyldes nogen udtalt Trang fra Opdrætternes Side. Det viser sig ogsaa, at de fleste af Hingstene bedække meget faa Hopper, saaledes ere Krigsministeriets 3 Hingste paa Sjælland opførte med hhv. 21, 29 og 5 Hopper til en Bedækningspris af 10 Kr., medens de fuldaarige »Østpreussere«, tilhørende »Sjællands Hesteavls Forening for rationelt Halvblodsavl«, dog havde hhv. 25 og 26 Hopper à 16 Kr. De to »Holstenere« paa Fyen kunne derimod opvise hhv. 36 bedækkede Hopper à 20 og 49 à 30 Kr. og Fuldblodshingsten »Marchal Soult« 32 à 20 Kr. for ikke-Medlemmer. Det er ikke smaa Summer, der ere medgaaede til Anskaffelse af alle disse Hingste, der ingenlunde kunne betegnes som Godtkjøbskram, og det er derfor beklageligt, at Pengene sandsynligvis ville komme til at forrente sig daarligt til Dels paa Grund af de for store Indkjøb, ovenpaa hvilke der ventelig følger Slaphed især i daarlige Tider, saa fremtidig Virksomhed i samme Retning

mulig hæmmes. Hvad Vurderingen af Hingstene angaar, synes Stemningen at være mod »Østpreusserne« paa Sjælland, da de ere for fine og have for lidt »Gang«, Men forøvrigt er Kampen endnu staaende ikke alene mellem Tilhængerne af lette og svære Heste, men mellem de første indbyrdes, idet hver holder paa sit Slags og forkætrer alt andet. Og det er saa meget mærkeligere, som Forskjelligheden mellem de forskellige indførte Halvblodsslag egentlig ikke er overvældende stor, og nærmest skyldes den større eller ringere Mængde Fuldblod, der er i dem. Hænger man sig alene i Navnet og giver sig til at oplæse ovennævnte Fortegnelse over Racer og Slag af forædlede Heste, der nu virke paa Sjælland, ser Forholdet unægtelig broget ud; men da vi nu en Gang have faaet Hestene hertil og betalt dem i dyre Domme, var det utvivlsomt heldigst for de paagældende Ejere og for Samfundet, om der kom noget godt ud af Sagen.

Sjællands Forening for rationel Halvblodsaavl, hvis Medlemmer for den væsentligste Del høre til Godsejerstanden og Aristokratiet tog iaar alvorligt fat paa den anden Del af dens Opgave: Anskaffelsen af Hoppemateriale, idet den i den holstenske Marsk foretog Indkjøb af Hopper, Hoppeplage og Hoppesøl, hvilke igjen bleve solgte ved Auktion i Roskilde. Det var gennemgaaende en fortrinlig Samling af højt præmierede Dyr, der selvfølgelig heller ikke havde været billige i Indkjøb; flere havde nok saaledes kostet 1600—2000 Mk. Som det var at vente, gav Auktionen et daarlig pekuniært Resultat, og Hopperne kom mest paa enkelte Stormænds Hænder for en billig Pris, saa Hensigten med Kjøbet næppe opnaaedes. Foreningen ejer Fuldblodshingsten »Marshal Soult« og de tre østpreussiske Hingste »Abenteurer« »Sonnengot« og »Fremad«, der tilsammen have kostet over 50,000 Kr., saa man ikke længere med Grund kan bebrejde vor Godsejerstand, at den ikke bringer

Ofre for den forædlede Hesteavl. Blot nu Resultatet nogenlunde maatte svare dertil!

Paa Bornholm, hvis Hesteavl ledes af den energiske Formand for Hingsteskuekommissionen dér, Hr. Oberstlieutenant Nielsen, er opstaldet den 4de af Krigsministeriets Hingste, »Petrus«, der bedækker Øens bedste Frederiksborg-Hopper. Oberstlieutenanten udtaler sig tillidsfuldt om denne Krydsning.

Frederiksborghesteavlen, der jo i mange Aar har været udsat for stor Kritik, ikke mindst fra Venerne af den ædle Hest, synes for Øjeblikket at skulle gaa en blidere Fremtid imøde, idet Sammenligningen med de indførte Hingste viser, at vort eget ikke er saa daarligt, som det hed sig. Frederiksborghesten er jo nok en forædlet Hest, men rigtignok af en helt anden Type og af andet Blod end de indførte Halvblodsheste. Den var oprindelig »Spanioler«, men har faaet en Tilsætning af lidt Fuldblod og arabisk Blod foruden af Landrace, og Mønstertypen for Frederiksborghesten er jo næsten diametralt modsat den ægte Østpreusser-Type; af Halvblodsslagen staar Frederiksborgerne egentlig kun den engelske »Hackney« nær. Vilde man derfor indvirke paa vore Heste med Udsigt til et godt Resultat og vente at faa Befolkningen med, burde man i sine Bestræbelser gaa til Heste, der ligne vore, men i de væsentligste Egenskaber staa over dem; ellers bliver let Krydsningsbestræbelserne Experimenter, der næppe i Længden ville gjøre Avlen Gavn.

Hvad der ventelig vil faa større Betydning end de paa tænkte Krydsninger, bliver Stambogen for Frederiksborghesten, idet den derved bliver anerkjendt som et særegent »Slag«, der i det væsentlige tænkes opretholdt ved Renavl, Og ved denne Foranstaltning har endelig Renavlsprincippet ogsaa sejret i Praxis paa Sjælland, ligesom noget tidligere i Jylland.

Hr. Baron Reedtz-Thotts lille Remonte-Stuteri paa Fyen synes efter den officielle Beretning at love godt,

og forhaabentlig vil Krigsministeriets nye Hingst »Magnus«, der er stillet til Stuteriets Raadighed, bidrage til dets yderligere Fremgang, thi det skal i H. t. Beretningen være en betydelig Hingst; mærkværdig nok var den ikke fremstillet ved Hingsteskuet i Odense i Sommer.

Foruden Remontestuteriet er der paa Fyen oprettet et Remontedepot paa Skjoldemose, hvor Krigsministeriet lader anbringe de 3-aarige Remonter, der blive opkjøbte her i Landet.

Travselkabet, der alt har bestaaet i adskillige Aar og nu maa synes at have slaaet Rod her, begynder ogsaa at arbejde energisk for Hesteavlens, saavel direkte ved Udstationering af Traverhingste som indirekte ved at udsætte gode Præmier til »Avlsløb«, d. v. s. Travløb for danske Avlsdyr. Endnu er Sagen vel i sin Barnhed, idet der ikke er kommen det ønskede Samarbejde i Stand mellem Hesteopdrætterne og Sportsmændene, men det er utvivlsomt, naar de lære hinandens Opfattelse at kjende, at der vil kunne udrettes en Del til Hesteavlens Fremme ved Samvirken mellem dem. Prøver at alle Slags og især Travprøver for forædlede Heste komme jo overalt paa Dagsordenen som vigtige Midler til Hestenes Forbedring, og her i Landet, hvor vi have Frederiksborghesten, der jo er en forædlet Hest af udtalt Kjørehestetype, vil Udviklingen af Travbevægelsen blive en Hovedsag for den. Som anført har Selskabet i Aarets Løb kjøbt en amerikansk Traverhingst, ikke alene til Afbenyttelse i Traver-Avlen men ogsaa i Landavlen, og hvis den virker heldigt, vil den ventelig bidrage til at vække Interessen for en Forbedring af Travløbet hos vore lette Heste.

Hesteavlsforeningerne ere ikke tiltagne stærkt i Aarets Løb; der er nu henved 150, hvoraf ca. 40 paa Øerne, der modtage Statsilskud til Hingstene. Af det samlede Antal henhøre 16 til den »lette« Avlsretning.

Nogle Foreninger maa betragtes som endte, men

Afgangen er dog endnu forsvindende, idet kun enkelte gaa ind, fordi deres Hingst er mislykket, de allerfleste kjøbe ny og bedre i Stedet. Saavel de jydskes som nu ogsaa de fynske Hesteavlsforeninger ere samlede under »Fællesledelser«, der igjen sortere under de resp. samvirkende Landboforeninger, hhv. i Jylland og Fyen. Der er heller næppe Tvivl om, at Specialforeninger ere paa deres Plads, naar Virksomheden kommer paa en vis Højde. Landboforeningerne have jo saa mange Opgaver at løse, at det en Gang vil vise sig som en naturlig Sag, at Avlsforeningerne faa under sig alt, hvad der henhører under deres Specialitet. Det er jo nok en gammel Praxis, at Landboforeningerne have Afholdelsen af Dyrskuerne som deres Hovedopgave, men det bliver dog et Spørgsmaal, om ikke specielle Hesteskuer paa den for Hesteavlens bedste Tid vare heldigere end Skuerne ved Midsommertid, der i saa væsentlig en Grad tillige skulle være Folkefester. Den rette Tid for Hingsteskuerne var utvivlsomt den, der er valgt til Hingstekaaringerne, nemlig det tidlige Foraar inden Bedækningstiden.

Af ny Midler til Fremhjælpsning af Husdyravlen har et været meget paa Omtale i Aarets Løb: Oprettelsen af »Racecentrer«, et Navn, der synes at skulde faa Borgerret her. Et »Racecentrum« for Heste er jo simpelthen et Stuteri, og Tanken om saadanne er stadig dukket op blandt Hestevenner. Et jydsk Stuteri er ofte bragt paa Bane, men er lige strax blevet slaaet ned med den Bemærkning, at sligt var en Umulighed at faa realiseret og var desuden unyttigt. Ved Oprettelsen af Avlsforeninger søgtes Tanken: et Stuteri paa mange Hænder under fælles Ledelse ført ud i Livet, men Hensigten opnaaedes ikke fuldtud, thi ved at Foreningerne anskaffede sig Hingste ophørte i Virkeligheden alt Udvalg. Faktisk blev omtrent det samme Tilfældet i Hesteavls- som i Kvægavlsforeningerne, at alle kaarede Husdyr parredes med Foreningens Hingst (Tyr) uden Hensyn

til, om de to Kjøn passede sammen eller ej. Og er der noget Punkt i Avlen, der kan kaldes et Kardinalpunkt, maa det være Sammenparringen; ved Ledelsen deraf er det, at en Opdrætter kan vise sin Intelligens, og det er derved, at der ofte kan naas overraskende Resultater. Det er derfor ingenlunde nogen vild Tanke at søge oprettet et Stuteri, især naar det kan ske nemt og billigt, og det kunde det aabenbart ved, at der anskaffedes et vist Antal tjenlige Hopper, der saa udstationeredes hos paalidelige Mænd og bedækkedes af de af Landets Hingste, som man antog, de vilde harmonere med.

Oprettelsen af en Anstalt for rationel Opdrætning af Føl og Plage har, som bekjendt, været paa-tænkt i flere Aar, og »Samvirkende jyske Hesteavlforeninger« have arbejdet ivrigt for at faa Tanken realiseret, men Forsøgene ere strandede paa Hesteavlforeningernes Uvillie mod at kautionere for Indkjøbssummen af Forsøgsdyrene, og uden en større Sum til Raadighed kunde der ikke være Tale om at begynde, uagtet det ikke var Meningen at købe Gaard og Grund. Men ved Oprettelsen af et Stuteri fik man netop Forsøgsmateriale til Opdrætningsanstalten, og vi vare saa inde paa den rette Vej: rationel Avl og Opdrætning. Pengespørgsmaalet vilde formodentlig ikke blive absolut afskrækkende, thi de Erfaringer, der ere høstede her om Stuteridrift, vilde ikke passe i dette Tilfælde. Et Udlæg af nogle Tusinde til Indkjøb af Hopper foruden Kostpenge til disse, ca. 50 Øre pr. Stk. daglig, vilde blive de væsentlige Udgifter.

Mod Tankens Virkeliggjørelse vilde der ventelig rejses den Indvending, at der allerede ofres saa meget paa Hestene, at de faa Broderparten af det, der ydes til Husdyrene, men ret beset turde dette dog mulig blive vanskeligt at bevise. Ikke alene Hesteavlen men Hesteholdet er et meget stor økonomisk Spørgsmaal, der vel fortjener at tages op. Vi lægge ca. 40,000 Føl til aarlig, og vi have over 400,000 Heste at fodre. Regne vi

blot Føden til hver = 50 Øre, komme vi op paa mindst 200,000 Kr. daglig eller 75 Mill. Kr. aarlig. Lægge vi hertil Værdien af de udførte Heste, faa vi ret respektable Tal, der ikke staa dem, der beregnes for Kvæget saa uendelig fjernt, og saa maa vi dog erindre, at Hestevælden for Øjeblikket er den eneste Gren af Landbruget, der giver Overskud. Kvæget og Svinene have jo udelukkende profiteret af Statens Forsøg, saa et Ønske om at faa lidt Erstatning ad anden Vej dog muligvis ikke var helt uberettiget fra Hestemændenes Side.

Hestehandelen har, som anført, været god. Prisen paa Handelsheste har omtrent stillet sig saaledes i Jylland: Bryggerheste omkring 900 Kr. indtil 1000 Kr., store, nette, godtgaaende, fede Heste, nærmest af Omnibushestetypen, omkring 800 Kr. og derover, mindre gode 6-700 Kr., Sporvognsheste 5-600 Kr. og Droskeheste 3-400 Kr. og derover. Føl i Efteraaret et Par Hundrede Kroner og derunder for de tarveligere Handelsføl. »Udsættere« fra Kjøbenhavns Sporvejselskab, der sælges ved Auktion hvert For- og Efteraar, vare nemlig ved sidste Salg billigere end sædvanlig; uagtet der var mange forholdsvis unge Heste iblandt, naaede Maximumprisen kun 450 Kr., medens Minimum var c. 250 Kr. Mange Landmænd paa Sjælland, ja selv paa Lolland, pleje at rekrutere deres Arbejdsstald med udsatte Sporvognsheste, og de mene at have Fordel derved fremfor at kjøbe en tarveligere Kvalitet af unge Heste af Hestehandlerne.

Med kjønne Heste fra Øerne har der ligeledes været god Handel til gode Priser; ikke faa kjøbes af en Hestehandler fra Tønder og gaa til England.

Udsætterhestene fra Militæretaten sælges hvert Efteraar efter endte Manøvrer. Prisen, navnlig paa Rytterhestene af tysk Herkomst, plejer at være lav, men efter Kvalitet synes den bedre iaar, idet gamle, magre Husarheste kostede 150—200 Kr. Artillerihestene, der mest ere danske, ere altid dyrere; de kostede iaar fra 2—300 Kr.

Den tyske Armé lod først paa Aaret gjøre Indkjøb af Artilleriheste af sværere Kaliber end de hidtil anvendte, og den tyske Kejser har for nylig udtalt sig for Produktion af »koldblodige« Artilleriheste; sandsynligvis har han følt det træffende i en skarp Kritik over Tysklands Artilleriheste, der fremkom efter Høstmanøvrerne fra en højstaaende engelsk Officer, der overværede dem. Mulig vil dette Omslag faa nogen Betydning for os.

Brødrene Levy fra Paris have iaar igjen kjøbt Droskeheste og endog til stigende Priser, uagtet det — efter en Meddelelse, der gik igjen i alle Blade, fra Hr. Wulff Nathansen jun. i Paris — hed, at Opkjøbet ophørte, da Droskeselskaberne i Paris forsynede sig med Heste fra Amerika. Denne Meddelelse ramte os pinligt, idet vi have vænnet os til at afsætte vore smaa Heste, som ingen andre ville købe, til Franskmændene. Vore Hestehandlere opfattede vistnok Situationen rigtigt, idet de ansaa Meddelelsen for et Handelsfif for at trykke Prisen, hvilket imidlertid ikke lykkedes.

Efterspørgselen efter jydsk Hingste har været temmelig stor iaar til Indlandet, idet der er kjøbt ca. 20 Foreningshingste. Prisen har været 10,000 Kr. foruden et Par Tusinde »paa Vilkaar« for Stykket af de to dyreste, men Flertallet er betalt med fra 6—8000 Kr. Af det nævnte Antal er der gaaet 3 til Fyens Stift, 1 til Lolland og 1 til Samsø, samt 1 til Nordslesvig. Kapløbet har næppe været saa hidsigt som tidligere, idet Kjøberne ere blevne mere kræsne. Dette har havt til Følge, at der er kjøbt to Foreningshingste i Slesvig; men Forsøget paa at finde Fuldkommenheden andet Steds er ikke gaaet i Opfyldelse. De fleste af Hingstene ere kjøbt af bestaaende Foreninger til Erstatning for afgaaede Hingste. Det er stadig kun faa Hingste, der sælges til Enkeltmand, og det er unægtelig en Ulempe, der klæber ved Foreningsinstitutionen, at den hæmmer den private Virksomhed paa dette Omraade.

Foruden de nævnte Handeler er der sket adskillige

med ringere Varer, idet der fra Sommeren til Aarets Slutning af Tyskere er gjort temmelig store Opkjøb af danske, fornemlig jydsk Hingste. Saaledes lod det bekjendte Hestehandlerfirma Oppenheimer i Hannover for russisk Regning opkjøbe 20 Hingste, i Slesvig (5) og Jylland (15), i Dyrskuetiden. Det var gennemgaaende tarveligere Hingste til Priser fra 1—3000 Kr. Senere paa Aaret ere Opkjøbene fortsatte, og desuden have andre Tyskere ogsaa foretaget Opkjøb, Det ser ud, som om den danske Hest, efter at man har forsøgt Udlandets svære Racer, begynder at tiltrække sig lidt Opmærksomhed som en mere passende Brugshest, især til Landbrugsarbejde end Karrehestene og antagelig tillige mere passende som Krydsningsmateriale til Blodshopperne. Som bekjendt er der ved at rejse sig en Stemning i Landbrugskredse i Tyskland mod den Landbrugerne paa tvungne Remonteavl, ja selv i Østpreussen rører man sig. Der er saaledes Udsigt til, at vi i alt Fald i nogen Tid kunne komme til at profitere af det Arbejde, vi have gjort i de senere Aar for Hesteavl (maaske mest for Stamsbogssagen), naar vi tage os af Forretningen med Dygtighed. Hidtil have vi jo intet gjort, dels fordi det var unyttigt paa Grund af vore urimelige Priser for tarvelige Hingste, og dels fordi vi overhovedet ikke have haft noget Godt at undvære. Desuden have Tyskerne først søgt til Slesvig for at købe saavel dér opdrættede jydsk Hingste som nordslesvigske, men iaar have Kjøberne jo overskredet vore Grænser, og de have kjøbt enten vi saa ønskede det eller ikke. Derfor ligger det nær, at vi søge at organisere Forretningen lidt herhjemme og navnlig reklamere derfor i Udlandet. Thi vi have ikke Raad til at lade enkelte Handlende tage Profiten, fordi Publikum i Udlandet af Mangel paa Kjendskab til vore Forhold ikke kan kigge dem i Kortene.

Handelen med Følhopper og Hoppeplage har været meget indskrænket paa Grund af Pengemangel hos Landmændene. Der kjøbes aarlig af »Maribo Amts økon.

Selskab« ca. 10 gode, jyske Hopper, der igjen sælges ved Auktion til Medlemmerne, og de ere i de seneste Aar indkjøbte til almindelig Markedspris, saa der er tjent Penge paa dem.

Hr. Hofjægermester Tesdorpf paa Ourupgaard har i Aarets Løb kompletteret sin Samling af 1ste Klasses jyske Hopper med den ældre 1ste Præmiehoppe »Complet« og en fortrinlig 2-Aars Hoppe efter »Ølgod«; Prisen var nok hhv. 1600 og 1100 Kr.

Gode Hoppeføl af god Afstamning ere betalte med lignende Priser som tidligere, men Handelen med dem var indskrænket.

Af Hestesygdomme har der ingen været særlig generende i det forløbne Aar.

Den literære Virksomhed paa Hestevæsenets Omraade er fortsat iaar med Udgivelsen af en Stambog over Heste paa Lolland-Falster samt en Mængde Bladartikler, hvoraf selvfølgelig mange skarpt polemiske og adskillige — selv efter den hippologiske Maalestok — endog temmelig nærgaaende personlige. Den hippologiske Presse, der i nogle Aar har været repræsenteret af to Tidskrifter, bliver forøget med et, idet der i Slutningen af Aaret er udsendt Prøvenummer af »Tidskrift for Hesteavl«.

I 1895 var det 100 Aar siden, der indførtes Amtshingsteskuer med Statspræmier. Danmark var tidlig med paa Præmieringssystemet, der med en kortere Afbrydelse er fulgt siden. Og vi skyldte disse Hingsteskuer de fyldige Beskrivelser af Hingstene i Landstuteriprotokollerne, der afgive et lærerigt historisk Materiale for Studier over Hesteavl.